

послуг України № 396 від 23.02.2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/-show/z0417-16>.

5. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 .07.2001 р. № 2664-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

6. Сидоренко О.О. Концептуальні засади побудови системи обліку розміщення страхових резервів / О.О. Сидоренко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету : зб. – Чернігів : ЧДТУ, 2009 – № 39. – 355с. – С. 283–289

7. Фисун І. Державне регулювання складу та структури активів як засіб забезпечення фінансової стійкості страховиків / І. Фисун, Г. Ярова // Ринок цінних паперів України. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. - 2010. - № 7. - С. 3-8. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rcpu_2010_7_2.

УДК 336.71.078.3

РИЗИКОВАНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Купчіна О. В.

Банк – це фінансова установа, за допомогою якої більшість фінансових злочинців проводять свої операції для приховування незаконно отриманих коштів, та намагаються видати їх за звичайні легальні доходи, тому перед банківськими працівниками стоїть надзвичайно важке завдання – відрізнити законні операції від злочинних.

Метою написання тез є дослідження суті ризиків, які пов'язані з легалізацією грошей отриманих незаконним шляхом через банківські установи.

Ефективно розроблена система виявлення можливих ризиків допоможе банківській установі сфокусувати свою увагу на тих клієнтах та транзакціях, які потенційно позиціонують як найбільш ризикові з точки зору відмивання коштів.

Виходячи з потреб банківських установ міжнародна організація FATF на одному із своїх засідань затвердила посібник з питань підходу, заснованого на оцінці ризику, в боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму [1]. Що стосовно законодавства України було засновано закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

На сьогоднішній день не існує єдиної моделі яка була би законодавчо затверджена для застосування ризик орієнтованого підходу в банківських установах, оскільки FATF вважає, що кожна фінансова установа повинна сама для себе розробити індивідуальний механізм використання оцінки ризиків [1]. Але все ж таки існують деякі певні рамки, в яких банківська установа повинна діяти, чи надавати свої рекомендації, які сприятимуть ефективному процесу фінансового моніторингу. Процес управління ризиком, при здійсненні фінансового моніторингу, включає в себе 3 основні етапи, які своєю чергою, поділяються на окремі складові: визнання фінансовою установою існування ризику, застосування оцінки ризиків, розробка стратегій для управління та зменшення ідентифікованих ризиків [1].

Етап оцінки ризиків, зокрема, передбачає аналіз основних трьох типів ризиків: ризику країни, ризику клієнта та ризик послуг (продуктів) [2].

Отже, розглянемо більш детально, що саме з себе представляють ці ризики. Всі ризики тісно пов'язані між собою. У даний час не існує офіційно узгодженого критерію, який визначає конкретні країни, що передбачають високий ризик, але існує «чорний» список FATF, до якого дана організація відносить країни, які відмовляються протидіяти відмиванню злочинних доходів або не мають чітко сформованої та законодавчо регламентованої системи боротьби з цим явищем. Законодавство України визначає, що підвищений ризик становлять контрагенти – резиденти тих країн, які не дотримуються загальноприйнятих стандартів у боротьбі з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом, також країни в яких відбуваються воєнні дії, та є офшорними територіями [2].

Що стосується ризику клієнта, то кожна установа повинна на основі своїх внутрішніх критеріїв провести оцінку, що визначить, який рівень ризику притаманний тому чи іншому клієнту, та які фактори свідчать про це. З цього приводу, вважаємо, що етап оцінки ризиковості клієнта повинен відбуватися на етапі проведення його ідентифікації. FATF пропонує характеристики клієнтів з потенційно більш високим ризиком відмивання кримінальних доходів. Визначення ризиків відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом, має включати розгляд послуг, що визначені регуляторами та урядовими органами, які заслуговують на довіру як такі, що мають високий ризик відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом [3].

Для того щоб запобігти виникненню ризику по відмиванню доходів, отриманих незаконним шляхом, доцільно розглянути саме послуги, які визначені урядовими органами та регуляторами, які мають високий ризик відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом. До таких відносять

міжнародні кореспондентські стосунки банків, міжнародні приватні банківські послуги (послуги для привілейованих клієнтів), послуги із залученням банківських гарантійних розписок, а також пов'язані із торгівлею і постачанням дорогоцінних металів [3].

Отже, після дослідження етапів оцінки ризиків слід розглянути, як саме банківська установа повинна діяти при виникненні підозри. Дієвими засобами фінансового моніторингу є:

спрощений порядок часткового розкриття банківської таємниці на вимогу правоохоронних органів в інтересах запобігання та протидії легалізації кримінальних доходів;

оперативна взаємодія суб'єктів первинного фінансового контролю з органами фінансової розвідки;

наявність правових підстав щодо самостійного провадження контрольовано-розвідувальних операцій суб'єктами фінансового моніторингу [5].

Отже, слід зробити висновок, що інтенсивний розвиток глобалізаційних та інноваційних процесів у банківській системі. Призводить до того, що жоден банк не може існувати без ефективної системи управління ризиками. Обов'язково слід приділяти значну увагу банківським установам, фінансовому моніторингу та реалізації ризикоорієнтованого підходу під час здійснення різноманітних банківських операцій.

Література:

1. The Financial Action Task Force (FATF) [Електронний ресурс] / G. Morgenson, H. Campbell. – Режим доступу : <http://www.fatf-gafi.org>.

2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 05.10.2016 р. № 1404-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0699500-15/paran2#n2>.

3. Андрійченко Ж.О. Міжнародні рекомендації з національної оцінки ризиків у сфері ПВД/ФТ / Ж.О. Андрійченко // Сучасні проблеми фінансового моніторингу: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції (4-5 квітня 2013 р.) – Ірпінь : Видавництво Національного університету ДПС України, 2013. – С. 13-18.

4. Андрійченко Ж.О. Місце фінансового моніторингу в системі управління ризиками ринків фінансових послуг / Ж.О. Андрійченко // Сучасні проблеми фінансового моніторингу : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 10 квітня 2015 р.). – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, ТО Ексклюзив, 2015. – С. 19-21.

5. Порадник з питань реалізації ризикоорієнтованого підходу для управління ризиками, пов'язаними із відмиванням коштів [Електронний ресурс] / «Wolfsberg Group». – Режим доступу : <http://www.wolfsberg-principles.com/risk-based-approach.html/>